

ضعف زبان و اختلال در انتقال، مصرف و تولید اطلاعات: پژوهشی در زمینه دانش ترجمه مترجمان مقالات کتابداری

فاطمه رها دوست^۱

چکیده: با این پیش فرض که انتقال درست پیام‌ها از زبان مبدأ به زبان مقصد از لوازم اصلی انتقال، مصرف و تولید اطلاعات است، پژوهش حاضر به تحلیل محتوای ۴۰ مقاله ترجمه شده که به تحریریه فصلنامه کتاب رسیده بود پرداخت. با توجه به متداول نبودن روش‌های کمی در این نوع مطالعات، ۹ متغیر قابل اندازه‌گیری تعیین شد که در سه پاراگراف از مقاله‌ها بررسی شدند. نتایج نشان می‌دهد که مقالات از جهات نه‌گانه مورد بررسی در سطح بسیار پایین و غیرقابل قبولی قرار دارند و مترجمان و دانش‌آموختگان این رشته عموماً از حداقل دانش و مهارت در زبان و درک مطلب بی‌بهره‌اند و این نتایج می‌تواند هشدار جدی برای مسئولان آگاه و دلسوز این رشته و حرفه در ایران باشد.

کلیدواژه‌ها: زبان مبدأ، زبان مقصد، انتقال پیام، مقالات کتابداری، ارزشیابی ترجمه

مقدمه

نه فقط با آن بل بر مبنای آن صورت می‌گیرد. به عبارتی، زبان به عنوان نظامی که با آن می‌اندیشیم، نه تنها در تکامل فرد و اجتماع تأثیر می‌گذارد، بلکه به طور ویژه در تکامل علم نقشی بنیادی دارد (۱۶۴:۳-۱۷۴).

زبان به تعریف عام ابزار ارتباط میان افراد جامعه است. اما این تعریف نه کامل است و نه صدق عام دارد. زبان فقط وسیله نیست. چون نه تنها نقشی پویا در فرهنگ دارد، بلکه مبنای همه پدیده‌های انسانی و اجتماعی است (۲۴۰:۸). زبان مخزن و شکل تفکر است و به قول هردر، صورت علوم است و تفکر که

۱. عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی و کارشناس ارشد زبان و ادبیات انگلیسی

ترجمه کنیم (۲۹:۶).

ترجمه خواه آن را یک حوزه تحقیقاتی مستقل (Translation Studies) بدانیم و یا آن را در حیطه علم تجربی (Science of Translation) قرار دهیم (۵:۷-۱۴) در هر حال فرایندی است با پیشینه‌های تاریخی باستانی تا ۳۰۰۰ سال پیش از میلاد که به ویژه از قرن ۱۸ به بعد درباره مبانی نظری، اصول، مراحل، فنون و معیارهای ارزشیابی آن سخن بسیار گفته شده است (۵:۶۹-۷۰). هر چند معیارهای اندازه‌گیری مناسب با پژوهش‌های کمی که بتوان به توسط آن بسیاری از ترجمه‌های مخدوش را از ترجمه‌های قابل قبول به‌ویژه در حوزه علوم تمیز داد، ایجاد نشده است و پژوهش حاضر نخستین تجربه پژوهشی از این نوع، در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

کشف‌های علمی در جریان تحولات اجتماعی و تاریخی به اشکال گوناگون تبیین، تفسیر و ترجمه می‌شوند. تبیین و تفسیر یافته‌های علمی گاه در بستر زبان مادری به وجود می‌آید و گاه این یافته‌ها از زبانی که آن را زبان مبدأ می‌نامند، به زبانی دیگر که زبان مقصد است ترجمه می‌شوند. در این جا بی آن که بخواهیم وارد مباحث زبان‌شناسی شویم، برای تفکیک دو مفهوم، یکی مفهوم عام زبان معادل واژه tongue و دیگر زبان به مفهوم خاص یا language مثالی می‌زنیم؛ باران می‌بارد و همه مازیر بارانیم. این باران عام، زبان به معنای tongue است در حالی که هر کدام از ما چتر زبانی یا language خود را بر بالای سرمان گرفته‌ایم. زبان‌های متفاوت و ملل و اقوام متفاوت.

زبان به عنوان نظامی

که با آن می‌اندیشیم، نه

تنها در تکامل فرد و اجتماع

تأثیر می‌گذارد، بلکه

به‌طور ویژه در تکامل علم

نقشی بنیادی دارد.

بیان مسئله

با توجه به نقش زبان و اهمیت ترجمه در انتقال اطلاعات و دانش، آن‌گاه که در جریان تغییر و تحول در فصلنامه کتاب، از پژوهشگر خواسته شد به داوری مقالات ترجمه شده کتابداری و اطلاع‌رسانی بپردازد، این اندیشه در او شکل گرفت که در رهگذر داوری مقالات (که متأسفانه اکثر قریب به اتفاق آن‌ها غیر قابل چاپ بودند)، پژوهشی درباره این ترجمه‌ها انجام دهد. لذا طرحی پیشنهادی تهیه و برای مدیر مسئول محترم مجله فرستاده شد که با موافقت ایشان و همکاری هیئت تحریریه، امکان پژوهش بر روی ۴۰ مقاله رسیده به فصلنامه فراهم آمد و پژوهش حاضر به انجام رسید. با این امید و هدف که اولاد پژوهش‌های علمی-ادبی بابی نو گشوده شود و ثانیاً گامی در مسیر شناسایی اختلال ارتباطی بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان اطلاعات در این رشته برداشته و در نهایت گردش اطلاعات در این بوم و خاک روان‌تر شود.

حال اگر بخواهیم وارد عرصه تبادل و اشتراک در علم شویم، ناچاریم بین زبان مبدأ و زبان مقصد پلی بزنیم. یعنی متنی را از زبانی به زبان دیگر انتقال دهیم، باز آفرینی کنیم، تغییر دهیم و به اصطلاح برگردانیم و

صلح جو (۱۳۶۵) در مقاله اش با عنوان مبانی ترجمه

پیشینه پژوهش

چنان که اشاره شد، مباحث نظری در زمینه فرایند ترجمه، پیشینه، اصول، فنون و رابطه آن با دیگر حوزه‌های مطالعاتی نسبتاً زیاد و در حدی است که حتی اشاره به آنها در حوصله این مقاله نمی‌گنجد. لذا صرفاً به گزیده‌ای از مطالعات در ایران و خارج که بیشتر ناظر به نقش و شرایط مترجم و معیارهای سنجش ترجمه است، بسنده می‌شود:

یوجین نایدا^۲ (۱۹۶۴) قائل به اصالت ترجمه به عنوان علم است. وی ترجمه را جزئی از متن فرهنگی می‌داند و برای نقش آن الگویی ارائه می‌دهد و آن‌گاه شرایط لازم برای مترجم را در ۵ بخش زیر برمی‌شمارد و به تبیین آنها می‌پردازد: (۱) تسلط به زبان مبدأ؛ (۲) تسلط به زبان مقصد؛ (۳) آشنایی با موضوع؛ (۴) در مورد ترجمه‌های ادبی (هم‌نظر با جاستین اوبراین^۳) دمسازی با روحیه نویسنده و آگاهی از پیشینه فرهنگی وی و (۵) (هم‌عقیده با نابوکوف^۴) داشتن ذوق از نوع ذوق نویسنده (۴: ۱۵-۲۹).

فان زونگ‌ینگ^۵ قائل به معیار عام، معیار حداقل و معیار حداکثر است و بر این باور است که معیار عام یعنی روانی و امانتداری کافی نیست، بلکه لازم است برای رعایت معیار حداقل (Minimal Criteria) و معیار حداکثر (Maximum Criteria) تلاش شود. معیار حداکثر آن است که مترجم، محتوا، روح، سبک، تأثیرات حسی، صوتی و زیباشناختی متن مبدأ را با زبانی روان و طبیعی ترجمه کند. به طوری که متن ترجمه شده تأثیری کمابیش مشابه در ذهن خواننده ترجمه ایجاد کند و معیار حداقل که جنبه سلبی دارد ۷ ضابطه یادام است که اگر مترجم در یکی از این دام‌ها بیفتد، معیار حداقل نقض می‌شود: (۱) ترجمه غلط؛ (۲) حذف؛ (۳) بی‌مبالاتی یا ناتوانی در بیان دقیق؛ (۴) خطای بیان یا انتقال صورت بجای معنا؛ (۵) مبهم و نامفهوم بودن؛ (۶) ترکیبات ناملموس و (۷) ترجمه آیکی وی روح (۱: ۱۵-۲۰).

ترجمه خواه آن را یک
حوزه تحقیقاتی مستقل
(Translation Studies) بدانیم و
یا آن را در حیطه علم تجربی
(Science of Translation) قرار
دهیم، در هر حال فرایندی
است با پیشینه‌های تاریخی
باستانی تا ۳۰۰۰ سال پیش از
میلاد که به ویژه از قرن ۱۸
به بعد درباره مبانی نظری،
اصول، مراحل، فنون و
معیارهای ارزشیابی آن سخن
بسیار گفته شده است.

پس از مروری بر تاریخچه و مبانی زبان‌شناسی ترجمه، به شرح نظریه‌های نایدا و دیگر زبان‌شناسان می‌پردازد و نظر آندره مارتینه^۶ را درباره نقش‌های چهارگانه زبان یعنی اطلاع‌دهندگی، عاطفی، زیبایی‌شناختی و صحبت‌گشایی توضیح می‌دهد. آن‌گاه پس

2. Eugene Nida
3. J. O'Brein
4. Nabokov
5. Fan Zhongying
6. A. Martinet

از بحث درباره اصل تأثیر برابر و واحد ترجمه، به نظریه پیترنیومارک^۷ که قائل به تفاوت بین ترجمه ارتباطی (ناظر به دریافت پیام توسط گیرنده) و ترجمه معنایی (ناظر به انتقال معنا از سوی فرستنده) است، می پردازد (۲: ۳۷-۵۳).

نقد پیشینه پژوهش

معیارهای عام و حداقل و حداکثر و شرایطی که برای مترجمان در نظر گرفته شده، می توانند به عنوان راهنمای کار ده ها و صدها منتقد آثار ترجمه شده ادبی و علمی و فلسفی مفید و راهگشا باشند، اما چنانچه قرار شود پژوهش علمی بر روی آثار ترجمه شده انجام شود، دیگر به درستی جوابگو نخواهند بود. چرا که بیشتر این معیارها دقیقاً تعریف نشده اند یا قابل اندازه گیری کمی نیستند و می توانند دستخوش داوری های ذهنی و سوگیری بشوند. لذا در این پژوهش ضمن استفاده از این معیارها، معیارهای اندازه گیری مناسب با موضوع ساخته شد که در زیر و در بخش تعاریف متغیرها خواهد آمد.

پرسش های پژوهش

این پژوهش در جست و جوی پاسخ به پرسش (های) زیر است:

در سه پاراگراف از مقالات ترجمه شده چه تعداد (۱) ترجمه غلط واژه؛ (۲) ترجمه غیر دقیق واژه؛ (۳) ترجمه غلط عبارت یا جمله ساده؛ (۴) ترجمه غلط جمله مرکب؛ (۴) واژه های جان انداخته شده؛ (۶) عبارت و جمله جان انداخته شده؛ (۷) پاراگراف جان انداخته شده؛ (۸) واژه و جمله اضافی و (۹) موارد عدم رعایت پاراگراف بندی وجود دارد؟

روش، ابزار و جامعه پژوهش

روش پژوهش پیمایشی. توصیفی با استفاده از فن تحلیل محتوا و ابزار چک لیست است و جامعه مورد بررسی، ۳ پاراگراف اول، وسط و آخر ۴۰ مقاله ترجمه شده موجود در تحریریه فصلنامه کتاب است که همراه با اصل مقاله ها به دفتر مجله فرستاده شده بودند.

تعاریف متغیرهای نه گانه

متغیرهای نه گانه با توجه به تعریف های زیر مورد بررسی قرار می گیرند:

۱. ترجمه غلط واژه:

مثل Action research که کارهای تحقیقی ترجمه شده و اساساً غلط است و یا واژه ای که به تنهایی ممکن است درست ترجمه شده باشد، اما در بافت جمله غلط است. مثل: experience drawn from: که تجربه ترسیم شده ترجمه شده.

۲. ترجمه غیر دقیق واژه: شامل موارد الف) ترجمه مفرد به جای جمع. مثل: "بررسی برای" surveys؛ ب) ترجمه صفت عالی بجای تفصیلی. مثل: "کندترین" برای "slower؛ ج) ترجمه قید بجای صفت. مثل: "Will reflect precisely its occurrence... که

"... بیانگر رخداد دقیق آن... ترجمه شده؛ د) ترجمه واژه هم خانواده به جای واژه اصلی مثل: ترجمه "انتشارات" برای واژه "Publishing"؛ ه) ترجمه صفت به جای موصوف. مثل: "مدیریت موجود و ساختارهای مالی" برای "Existing administrative and financial structures"

۳. ترجمه غلط عبارت یا جمله ساده.

مثل "It has the advantage"

"It has the advantage that perfection is not being aimed at"

7. P. Newmark

که خطوط ارتباطی پرسرعت ترجمه شده و واژه اینترنت جافتاده.

۶. جا انداختن عبارت و جمله:

که در اینجا می تواند هر نوع عبارت و جمله ساده یا مرکبی باشد مثل:

“The answer to this question helps to explain both the strengths and the limitations of the search engines that are available to us”.

که ترجمه شده: “پاسخ به این پرسش به شناسایی نقاط قوت و ضعف موتورهای جست و جو کمک خواهد کرد.” و آخرین عبارت ترجمه نشده است.

۷. جا انداختن پاراگراف:

منظور ترجمه نکردن پاراگراف کامل از متن مقاله است.

۸. واژه و جمله اضافی:

به معنی آوردن واژه ها و جمله هایی است که معادلی در متن اصلی ندارند و به ایجاز ترجمه آسیب می زنند مثل:

[Meta-search engines]... sort and present the results for the user”.

که ترجمه شده: “... خودشان نه تنها جواب های بازگشتی را در صفحه نتایج به طور منظم و مرتب نشان می دهند.” که علاوه بر ترجمه غلط افعال sort و Present به صورت صفت، واژه های خودشان، تنها، جواب های بازگشتی، صفحه و نشان می دهند، اضافی هستند و نیازی به آنها نیست.

۹. رعایت نکردن پاراگراف بندی:

به معنی عدم هماهنگی پاراگراف های ترجمه با متن است که نشانه بی اطلاعی مترجم از اصول نگارش و نقش پاراگراف بندی است.

که ترجمه شده: “این مزیت را دارد که به آن چندان نمی پردازم.” و یا عبارتی که ممکن است به تنهایی درست ترجمه شده باشد اما در بافت جمله غلط است. مثل:

“Should the library not have what is needed, there are sources for locating where help can be obtained”.

که ترجمه شده: “اگر کتابخانه حاوی مطالب مورد نیاز نباشد، دارای منابعی است که امکان یافتن اطلاعات را برای مراجعه کننده فراهم می آورد.” که در اینجا “There are sources” به معنی، “منابعی وجود دارد” است که احتمالاً می تواند منابعی غیر از منابع موجود در کتابخانه باشد.

۴. ترجمه غلط جمله مرکب:

که در این پژوهش جمله مرکب می تواند یکی از انواع جملات

Compound، Complex یا Complex Compound

باشد. مثل:

“If Edulib was to be successfully established within the wider community, it was not sufficient that there was interest among potential participants and that we had the capacity to deliver training”

که ترجمه شده: اگر Edulib به طور موفقیت آمیزی در جامعه گسترده تری ایجاد شده بود، این که علاقه ای در میان شرکت کنندگان بالقوه وجود داشته کافی نبود و ما توانایی آموزش را داشتیم.”

۵. جا انداختن واژه:

منظور ترجمه نکردن و حذف واژه است مثل: high-speed Internet connections

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

بر پایه یافته‌های جدول ۲، ۵۲/۵ درصد از موارد بررسی شده، خیلی ضعیف بوده‌اند و تنها ۱۲/۵ درصد از ترجمه‌ها غلط و از آنجا نداشته است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد و حاصل آن یافته‌هایی است که ضعف‌های بنیادی ترجمه مقالات کتابداری را در جدول نشان می‌دهد:

جدول ۱. شاخص‌های آماری متغیرهای نه گانه در ۳ پاراگراف از مقالات مورد بررسی

تعداد واژه‌ها تعداد موارد عدم رعایت پاراگراف‌بندی	تعداد واژه‌های عبارات اضافی	تعداد پاراگراف‌های جا انداخته شده	تعداد جمله یا عبارت جا انداخته شده	تعداد واژه‌های جا انداخته شده	تعداد ترجمه غلط جمله یا مرکب	تعداد ترجمه غلط جمله ساده یا عبارت	تعداد ترجمه غیر دقیق واژه	تعداد ترجمه غلط واژه	تعداد ترجمه غلط واژه	متغیرها شاخص‌های آماري
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کمترین
۴	۱۲	۳	۷	۳۶	۱۴	۱۵	۲۶	۷۷	۱۳/۲	بیشترین
۰/۵	۱/۸	۰/۳	۰/۸	۴/۷	۱/۱	۱/۱	۶/۸	۱۳/۲	۱۳/۲	میانگین
۱	۲	۰/۴	۱/۱	۴/۶	۱/۶	۱/۴	۳/۸	۱۴	۱۴	انحراف معیار
۰	۱	۰	۰/۵	۳	۰/۵	۱	۷	۱۰/۵	۱۰/۵	میانه

× در محاسبه میانگین و انحراف معیار مقادیر پرت (Outliners) کنار گذاشته شده است.

جدول ۳. ترجمه غلط عبارت یا جمله ساده در ۳ پاراگراف مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	ترجمه عبارت یا جمله ساده
۴۲/۵	۱۷	ترجمه بدون عبارت یا جمله ساده غلط
۵۷/۵	۲۳	ترجمه با عبارت یا جمله ساده غلط
۱۰۰	۴۰	جمع

چنان که جدول ۳ نشان می‌دهد از ۴۰ مقاله بررسی شده، ۵۷/۵ درصد، یعنی بیش از نیمی از آنها در ۳ پاراگراف عبارت یا جمله ساده غلط داشته‌اند.

جدول ۴. ترجمه غلط جمله مرکب در ۳ پاراگراف مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	ترجمه جمله مرکب
۵۰	۲۰	ترجمه بدون جمله مرکب غلط
۵۰	۲۰	ترجمه با جمله مرکب غلط
۱۰۰	۴۰	جمع

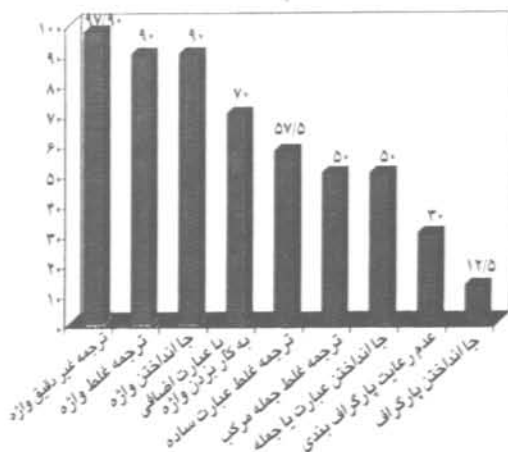
بر اساس جدول ۴ نیمی از ترجمه‌ها جملات مرکب غلط داشته‌اند.

جدول ۲. فراوانی ترجمه غلط واژه در ۳ پاراگراف مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	تعداد ترجمه‌های غلط واژه بر حسب رتبه‌بندی
۱۲/۵	۵	بسیار خوب
۱۷/۵	۷	خوب
۱۲/۵	۵	متوسط
۵	۲	ضعیف
۵۲/۵	۲۱	خیلی ضعیف
۱۰۰	۴۰	جمع

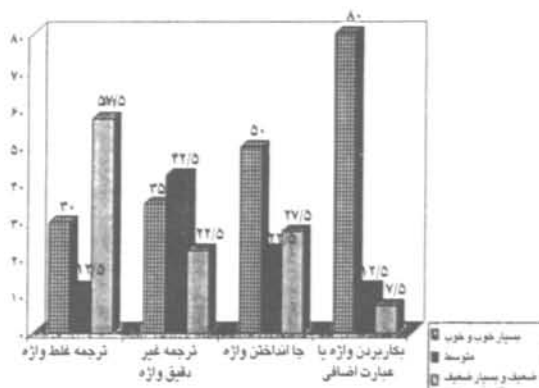
در جدول بالا میانگین‌ها به ویژه میانگین ۱۳/۲ (ترجمه غلط واژه)، ۶/۸ (ترجمه غیر دقیق واژه) و ۴/۷ (جا انداختن واژه) در ۳ پاراگراف از مقالات، ارقام معنی داری است و نشان می‌دهد مترجم‌ها عموماً از حداقل دانش در زبان مبدا بی‌بهره‌اند و تفصیل این داده‌ها در برخی از متغیرها مثل متغیرهای ۱ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ در جدول‌های زیر نشان داده می‌شود:

صورت گرفته، یافته تعیین کننده ای است.

نمودار ۱. درصد مقالات مورد بررسی از نظر متغیرهای نه گانه

نمودار ۱ نشان می دهد در ۹۷/۵ درصد از مقالات، ترجمه واژه ها غیر دقیق، در ۹۰ درصد آنها ترجمه واژه ها غلط بوده است و در ۹۰ درصد از موارد واژه ها جافتاده اند.

نمودار ۲. ارزیابی وضعیت مقالات تحت پوشش از نظر چند معیار، براساس بررسی سه پاراگراف آنها

نمودار ۲ نشان می دهد ۸۰ درصد مقالات از جهت به کار بردن واژه یا عبارت اضافی، خوب و بسیار خوب و بیش از نیمی از آنها یعنی ۵۷/۵ درصد به دلیل ترجمه غلط واژه، ضعیف و بسیار ضعیف ارزیابی شده اند.

جدول ۵. واژه های جا انداخته شده در ۳ پاراگراف

مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	تعداد واژه های جا انداخته شده بر حسب رتبه بندی	
۱۰	۴	بسیار خوب	۰
۴۰	۱۶	خوب	۱-۳
۲۲/۵	۹	متوسط	۴-۶
۵	۲	ضعیف	۷-۹
۲۲/۵	۹	خیلی ضعیف	بیشتر از ۱۰
۱۰۰	۴۰	جمع	

جدول ۵ نشان می دهد که تنها در ۱۰ درصد از موارد، حذف واژه صورت نگرفته است و نیمی از مقالات از این جهت متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف بوده اند.

جدول ۶. جملات و عبارات جا انداخته شده در ۳ پاراگراف

مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	ترجمه عبارات و جملات
۵۰	۲۰	بدون جا انداختن
۵۰	۲۰	با جا انداختن
۱۰۰	۴۰	جمع

چنانکه جدول ۶ نشان می دهد در نیمی از موارد عبارات و جملات حذف شده است.

جدول ۷. پاراگراف های جا انداخته شده در ۳ پاراگراف

مقالات مورد بررسی

درصد	تعداد	پاراگراف ها
۸۷/۵	۳۵	بدون جا انداختن
۱۲/۵	۵	با جا انداختن
۱۰۰	۴۰	جمع

براساس جدول ۷، در ۱۲/۵ درصد از موارد، پاراگراف جا افتاده است و این با توجه به این که بررسی تنها در مورد سه پاراگراف و نه همه مقاله

نتیجه گیری

این زمینه نیاز دارد. قاعدتاً علاوه بر دست در کاران زبان و ادبیات فارسی و انگلیسی، لازم است متولیان و مسئولان در هر رشته علمی به ویژه مسئولان نهادهایی مثل کتابخانه ملی، ستاد انقلاب فرهنگی، آموزش و پرورش و وزارت علوم و دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی چنانچه قائل به اهمیت و نقش زبان در انتقال و تولید اطلاعات‌اند، به یافته‌های تکان دهنده این پژوهش و پژوهش‌های مشابه در انواع شاخه‌های علمی بیندیشند و آموزش زبان فارسی و انگلیسی را جدی بگیرند.

از تحلیل یافته‌ها به ۳ نتیجه مهم می‌رسیم:
 ۱. سطح دانش زبان انگلیسی، دانش و مهارت درک مطلب و ترجمه مترجمان مقالات کتابداری که معمولاً دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا و برخی مدرس و مدیر گروه کتابداری در دانشگاه‌های ایران‌اند، در حد بسیار پایین و عموماً غیرقابل قبول است به ویژه این که در این پژوهش صرفاً متغیرهایی که از نظر کمی قابل اندازه‌گیری بودند بررسی شده‌اند و به ویژگی‌هایی مثل روانی، رسایی، زیبایی و فارسی‌گرایی (در سطح حداقل) اصولاً پرداخته نشده است.

ماخذ

۱. زونگ ینگ، فان. "تأملی در معیارهای ترجمه". ترجمه علی خزاعی فر. مترجم. دوره اول، ۳ (بهار ۱۳۷۰): ۱۵-۲۰.
۲. صلح جو، علی. "بجی در مبانی ترجمه". در درباره ترجمه. زیر نظر نصرالله پورجوادی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۵، ص. ۳۷-۵۳.
۳. منصور، رضا. "رابطه زبان و تفکر و نقش آن در واژه‌گزینی". در درباره ترجمه. زیر نظر نصرالله پورجوادی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۵، ص. ۱۶۴-۱۷۴.
۴. نایدا، یوجین. "نقش مترجم". در درباره ترجمه. زیر نظر نصرالله پورجوادی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۵، ص. ۱۵-۲۹.
۵. نیومارک، پیتر. "تاریخ اجمالی ترجمه در غرب". ترجمه نرگس سروش. مترجم. دوره اول، ۳ (پاییز ۱۳۷۰): ۶۹-۷۰.
۶. هلبک، بورس. "عوامل و مراحل ترجمه". ترجمه محمدرضا هاشمی. مترجم. دوره اول، ۳ (پاییز ۱۳۷۰): ۲۹.
۷. هولمز، جیمز. "نام و موضع معرفتی حوزه تحقیقات ترجمه". ترجمه محمدرضا هاشمی. مترجم. دوره اول، ۱ (بهار ۱۳۷۰): ۵-۱۴.

8. Budd, John M. Knowledge and Knowing in Library and Information Science: A philosophical Framework. Lanham, Md.: Scarecrow, 2001.

تاریخ دریافت: ۸۷/۹/۱۱

بی‌توجهی و گاه ناآگاهی
 نسبت به زبان و نقش آن در
 تولید و تکامل علم، مسئله‌ای
 است که به برنامه‌ریزی و
 هدیریت راهبردی آگاهان و
 دلسوزان در این زمینه نیاز
 دارد.

۲. یک بُعد این نارسایی می‌تواند به این دلیل باشد که مترجمان از این که مقالاتشان داوری می‌شود بی‌اطلاع بوده‌اند و چه بسا اگر فرایند داوری در فصلنامه کتاب اعلام می‌شد، دقت، وقت و زحمت بیشتری به کار می‌بردند و انجام پژوهشی مکمل پس از اعلام داوری (و احیاناً بهبود فرایند داوری) می‌تواند احتمالاً نتایج متفاوت و امیدوارکننده‌تری به دست دهد. اما این یک درمان مقطعی و موردی است و گره‌گشای معضل تولید اطلاعات مخدوش از طریق ترجمه‌های مخدوش کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح کشور نمی‌تواند باشد.

۳. بی‌توجهی و گاه ناآگاهی نسبت به زبان و نقش آن در تولید و تکامل علم، مسئله‌ای است که به برنامه‌ریزی و هدیریت راهبردی آگاهان و دلسوزان در